

Vážení kolegové,

konečně jsme se dočkali zveřejnění informace o vzniku sekce ve věstníku České astronomické společnosti, a tak zájemců o členství i členů utěšeně přibývá.

Členem se přitom stává ten zájemce, který zaplatí členský příspěvek do sekce, který jsme prozatím stanovili jako minimální možný, tj. 30 Kč na rok. Pokud zájemce ještě není členem České astronomické společnosti, musí zaplatit také tzv. kmenový příspěvek do ní, a ten činí 150 Kč, resp. 90 Kč pro nevydělávající. Upozorňujeme, že kmenový příspěvek se platí každý rok, a to právě v jedné složce (sekci, pobočce). Příspěvky lze zaplatit osobně hospodáři sekce Mgr. Jindřichu Šilhánovi, případně mu je poslat poštou na adresu: Jindřich Šilhán, Hvězdárna, Kraví hora 2, 616 00 Brno. Členové, jejichž členství vzniklo již loni a dosud nezaplatili letošní příspěvky, v příloze vhodnou poukázku najdou. Částka je předepsána tužkou, aby ji bylo možno upravit podle příp. změny situace (kmenového členství, sazby).

V současné době má sekce následujících 20 členů (stav k 12. únoru 2000, uváděno přednostně místo, kde pracuje):

Pavel Gabzdyl (Valašské Meziříčí, mesic@atlas.cz), Jiří Haas (Vsetín, hvezdarna@inext.vs), Karel Halír (Rokycany, halir@oku.ro.cz), Jan Hollan (Brno, hollan@ped.muni.cz), Vladimír Homola (Brno, homola@ics.muni.cz), Jan Kolář (Praha), Lukáš Král (Ostrava, krall@troja.fjfi.cvut.cz), Jiří Kubánek (Praha, kubanek@milada.troja.mff.cuni.cz), Zdeněk Lubas (Hradec Králové), Leon Miš (Havířov, 007.mis@post.cz), Zdeněk Moravec (Kleť, moravec@ck.ipex.cz), Rudolf Novák (Brno, codel@ian.cz), Petr Pravec (Ondřejov, ppravec@asu.cas.cz), Antonín Stuhl (Kravsko, stuhl@volny.cz), Tomáš Sýkora (Úpice, gemini@eastnet.cz), Jindřich Šilhán (Brno, hvezdarn@sci.muni.cz), Jana Tichá (Kleť, jticha@klet.cz), Miloš Tichý (Kleť, klet@klet.cz), Luděk Vašta (Praha, ludek@vse.cz), Jiří Veselý (Sloupnice).

O problematiku venkovního osvětlování projeví zájem i další lidé, které jsem většinou odkázal na (zatím jen své) www stránky,

<http://astro.sci.muni.cz/pub/hollan/lighting>

a na hlavní odkaz z nich, tj.

<http://www.darksky.org>

Zvláště mě potěšil zájem ing. Pavla Žáka z firmy ETNA, která zastupuje v České republice firmu iGuzzini. Tento renomovaný výrobce svítidel totiž již

několik let věnuje nemalé úsilí propagaci kvalitního osvětlování. Vloni iGuzzini vydala o světelném znečišťování brožuru v italštině a angličtině, a ing. Žák nám poskytl dvacet brožur zdarma. Brožura je velmi pěkná, a to obsahem i doslova (tj. graficky, „na pohled“). Obsah ocení zvláště ti, kteří umí i italsky, neboť brožura ukazuje výňatky z mnoha italských publikací a k nim dává jen stručnou anglickou informaci, o co šlo. Můžete ji vidět u nás na hvězdárně a jistě i ve firmě Etna v Praze na Újezdě 19. Mnohé z uvedených informací a různé další iGuzzini nabízí také elektronicky

(<http://www.iGuzzini.com/english/inquin.htm>)

– podívejte se na ně. Nadchl mne hlavně předposlední odkaz na této stránce, totiž skvělé obrázky Kanárského astrofyzikálního ústavu

(<http://www.iac.es/galeria/fpaz/pollu.htm>)

ukazující nejen dobrá svítidla a proměny špatných v lepší a dobrá, ale i úžasnou proměnu noční urbanizované krajiny z odpudivé v přívětivou.

Ing. Žák mi také sdělil, že na konferenci Světlo 2000, která se bude konat v květnu v Ostravě, přihlásili příspěvek právě o světelném znečištění.

Kromě toho jsem mluvil s několika osobami, které rozhodují o budoucím osvětlení Brna. Byl jsem rád, že mohu něco pochválit: v Brně již jsou lampy, které svítí jen do spodního poloprostoru. Vidět je můžete od nádraží směrem na Nové sady, a dále na ulici Husova. Jak ředitel Technických sítí ing. Ivo Chmelař, tak i ing. arch. Jana Tupá z Útvaru hlavního architekta jsou si předností přesně směřovaného osvětlování vědomi, jde jen o to, aby v zadáních takový požadavek uváděli, a firmy pak nabízely jen svítidla s nulovou svítivostí nad vodorovnou rovinu. V minulosti se totiž stalo, že takové svítidlo v nabídce bylo, ale prohrálo jen proto, že bylo o pět procent dražší než svítidlo „standardní“, svítící do očí jako obvykle.

Jsem dnes rovněž bohatší o vlastní zkušenost s nežádoucím rozptýleným světlem. Říká se, např. v novém výborném letáku IDA,

(<http://www.darksky.org/ida/info156.html>)

že plochy velkého jasu v zorném poli vadí zvláště starším lidem, u nichž se světlo při průchodu očima více rozptyluje. Poslední měsíc to platí už i pro mé levé oko. Např. na obrazovce lépe vidím bílá písmena na černém pozadí (proto užívám pro www-čtení lynx, netscape občas volbu černého pozadí nerespекtuje), opačně je kontrast nedostatečný. Když chci ve městě vidět dobře na cestu, nosím čepici s dlouhým štítkem, kterým lampy zakryji. Zjistil jsem, že je to velmi pohodlné. Ostatně IDA již dávno uváděla zhruba takový kreslený vtip: „Ruší vás oslňující světla? Noste štítek.“ Vypadá to v noci pravda směšně, ale je to praktické. Vyzkoušejte.

Z textů, které mi posílá IDA (čili Mezinárodní společnost pro temné nebe), a které jsou dostupné i na Internetu, mě zaujal Informační list 147

(<http://www.darksky.org/ida/info147.html>)

se sbírkou průpovědek, které se mohou hodit při rozhovorech o osvětlování. K přiložené kopii originálu připojuji pár překladů:

Schovejte zdroj, osvětlete předmět.

Venkovní osvětlování dnes patří k několika nejméně účinným způsobům využití energie.

Spíše než prostě plnit prostor světlem jako v minulosti, potřebujeme osvětlení, které bere v úvahu silné a slabé stránky lidského zrakového ústrojí.

Čím víc světla máte, tím víc dalšího potřebujete.

Dnes jsou i hvězdy ohrožený druh.

Kdo těží nejvíce z venkovního osvětlení po půlnoci? Ten, kdo spí v posteli, astronom, nebo zločinec?

Noční nebe je významnou částí našeho přírodního dědictví.

Polovina našeho světa je nad obzorem.

Dobrá zpráva je, že vám mohu vysvětlit zásady dobrého venkovního osvětlování během několika minut. A teď špatná zpráva. Jakmile těmto zásadám porozumíte, takřka vše, co venku kolem sebe uvidíte, bude špatně.

Často osvětlujeme tak, jako bychom zkoušeli zalévat květináč zahradním rozstřikovačem.

Vidět zářit noční oblohu umělým světlem je jako billboard který říká: „My co plýtváme“. Je to vývěska, kde společnost ohlašuje svou dovednost v zahazování elektriny.

Nebuďte nepořádníkem, který trouse světelné smetí.

Kdybyste doma měli vodovod, ze kterého by uteklo bez užitku 40 vody, kdykoliv byste otočili kohoutkem, asi by vás to nenechalo v klidu. A přitom zrovna tolik světla zahazují mnohé venkovní svítidla, které používáme.

Osvětľujte zem, ne nebe.

Po myšlenkách na to, o co nám jde, ještě zpět na zem. Sekce je stále ve stavu zrodu. Aby mohla existovat dále, musí být zvolen výbor. Špatná zpráva je, že dva členové přípravného výboru, Jindra Šilhán a Karel Halíř, slíbili jen pomoc při zaožení sekce, a dále kandidovat nebudou. Vyzývám vás tedy, abyste zvážili svou kandidaturu do nezbytných funkcí v sekci, případně navrhli někoho, kdo by se k tomu podle Vašeho názoru hodil. Zejména je nutné najít nového hospodáře (já se na to necítím). Potřeba je ještě další člen výboru, jehož povinnosti asi nepřesáhnou jedno osobní setkání s ostatními členy za rok. Samozřejmě, bude-li mít výbor pět členů místo tří, tím lépe. Bude-li někdo ochoten působit jako předseda, jenom to uvítám a budu mu k dispozici jako odborný asistent, jinak budu kandidovat na předsedu sám.

Své návrhy pro volby do výboru můžete sdělit Jindrovi nebo mně. Volby korespondenční cestou by se měly konat začátkem dubna, hned jakmile skončí (s prvním čtvrtletím) lhůta k zaplacení členských příspěvků ČAS na rok 2000. Dříve volby konat nechceme, už proto ne, aby se jich mohli zúčastnit všichni, kdo příspěvky včas zaplatí.

Mnoho úspěchů při zkrášlování vašich domovů vám přeje

Jeník Hollan, <http://astro.sci.muni.cz/pub/hollan>
v Brně 12. února 2000

Přílohy: Kopie IS147, koncept článku pro *Coronu Pragensis* (*Jak si kdo...*; druhý z odkazů na konci článku ještě nemusí platit), text *Proč venku svítíme*.